

Вступ до англomовного видання

Якщо за добротою і доброзичливістю, з якою написана ця книга, ви відчуєте і важливість того, про що вона розповідає, то, можливо, разом з іншими подібними книжками вона спричинить в вашому уявленні одну з найбільш великих і добрих революцій в світі. І я щиро бажаю, щоб ця мета була досягнута.

Уявіть собі революцію, яка принесе найпрекрасніші зміни, але обійдеться без кровопролиття і мук, без ненависті і голоду, без смерті і руйнувань.

У цій найдобріших з революцій є тільки два вороги. Перший – заскнілі традиції, другий – існуючий стан речей. Не обов'язково, щоб вкорінені традиції руйнувались, а стародавні забобони зникали з лиця землі. Не треба нищити те, що все ще може приносити хоч якусь користь. Але те, що сьогодні здається жахливим, нехай поступово зникне за непотрібністю.

Теорія Масару Ібука уможлиблює знищення таких реалій, як невігластво, неграмотність, невпевненість в собі, і, хто знає, можливо, принесе, в свою чергу, зменшення бідності, ненависті і злочинів.

Книга Масару Ібука не дає цих обіцянок, але про-

никливий читач весь час буде мати перед очима таку перспективу. Принаймні такі думки виникали в мене, поки я читав цю книгу.

Ця надзвичайно добра книжка не робить приголомшливих заяв. Автор просто передбачає, що маленькі діти мають здатність навчитися чому завгодно. Він вважає, що те, що вони засвоюють без будь-яких зусиль в 2, 3 або 4 роки, в подальшому дається їм насилу або взагалі не дається. На його думку, те, що дорослі освоюють насилу, діти вивчають, граючи. Те, що дорослі засвоюють зі швидкістю равлика, дітям дається майже миттєво. Він каже, що дорослі іноді лінуються вчитися, тоді як діти готові вчитися завжди. І стверджує він це ненав'язливо і тактовно. Його книга проста, прямолінійна і дуже зрозуміла.

На думку автора, одним з найскладніших занять для людини є вивчення іноземних мов, навчання читанню і грі на скрипці або фортепіано. Такі навичками дорослі опановують насилу, а для дітей – це майже неусвідомлене зусилля. І моє життя – яскраве підтвердження того. Хоча я намагався вивчити цілу дюжину іноземних мов, оскільки працював учителем на всіх континентах, навчаючи дітей, як з найбільш привілейованих верств суспільства, так і з низів, по-справжньому я знаю тільки рідну

мову. Я люблю музику, але не вмію грати на жодному музичному інструменті, навіть не можу як слід запам'ятати мелодію.

Щоб наші діти, підростаючи, вільно говорили на декількох мовах, вміли плавати, їздити верхи, писати олією, грати на скрипці – і все це на високому професійному рівні, – потрібно, щоб їх любили (що ми і робимо), поважали (що ми робимо рідко) і надавали в їхнє розпорядження все те, чого ми б хотіли їх навчити.

Неважко уявити собі, наскільки світ буде багатшим, здоровішим, безпечнішим, якщо всі діти будуть знати мови, мистецтво, основи наук перш, ніж досягнуть підліткового віку, щоб потім використовувати наступні роки для вивчення філософії, етики, лінгвістики, релігії, а також мистецтва, науки і так далі на більш високому рівні.

Неважко уявити собі, яким був би світ, якби величезне бажання дітей вчитися не притуплялося іграшками та розвагами, а заохочувалося і розвивалося. Неважко уявити собі, наскільки кращим був би світ, якби спрага до пізнання трирічної дитини задовольнялася не тільки Міккі Маусом і цирком, а й творами Мікеланджело, Мане, Рембрандта, Ренуара, Леонардо да Вінчі. Адже маленька дитина має безмежне бажання дізнатися про

все, чого вона не знає, і у неї немає ні найменшого поняття про те, що погано і що добре.

Які ж у нас підстави довіряти порадам Масару Ібука? Що говорить на його користь?

1. Він не фахівець в теорії освіти, отже, не знає, що можна, а що не можна: необхідна умова для здійснення значного прориву в усталеній області.

2. Він, безумовно, геній. Почавши свою діяльність в 1947 році, коли його країна була спустошена, він з трьома молодими компаньйонами і 700 доларами в кишені заснував фірму, яку назвав «Соні». Він був одним з тих першопрохідців, які підняли Японію з руїн і відчаю на рівень світового лідера.

3. Він не тільки говорить, він робить. В якості виконуючого обов'язки директора Асоціації раннього розвитку та директора організації «Навчання талантів» в Мацумото він в даний час дає можливість тисячам японських дітей вчитися за тією програмою, яку описав у цій книзі.

Масару Ібука пропонує змінити не зміст, а спосіб навчання дитини.

Чи можливо це все здійснити або ж це рожеві мрії? І те і інше. І я тому свідок.

Я бачив, як в Австралії плавають новонароджені діти подружжя Тіммерман. Я чув, як чотирирічні японські малюки говорили англійською з доктор-

ом Хонда. Я бачив, як зовсім маленькі дітлахи виконували складні гімнастичні вправи під керівництвом Дженкінса в США. Я бачив, як трирічні діти грали на скрипці і на роялі з доктором Сузукі в Мацумото. Я бачив трирічного малюка, який читав на трьох мовах під керівництвом доктора Верса в Бразилії. Я бачив, як дворічні діти з Сіукса каталися на дорослих конях в штаті Дакота. Я отримав тисячі листів від мам з усього світу з проханням пояснити їм ті чудеса, які відбуваються з їхніми дітьми, коли їх вчать читати за моєю книгою.

Я думаю, що запропонована книга – одна з найважливіших книг, коли-небудь написаних. І я думаю, що її повинні прочитати всі батьки, які живуть на Землі.

*Глен Доман, директор Інституту розвитку
потенційних можливостей людини, Філадельфія, США*

Передмова

З давніх часів вважається, що видатний талант – це перш за все спадковість, каприз природи. Коли нам кажуть, що Моцарт дав свій перший концерт у віці трьох років або що Джон Стюарт Мілл читав класичну літературу латиною в цьому ж віці, більшість реагує просто: «Звичайно, вони ж генії».

Однак детальний аналіз ранніх років життя і Моцарта, і Мілла говорить про те, що їх строго виховували батьки, які хотіли зробити своїх дітей видатними. Я припускаю, що ні Моцарт, ні Мілл не народилися геніями, їхній талант розвинувся максимально завдяки тому, що їм з раннього дитинства створили сприятливі умови і дали прекрасну освіту.

І навпаки, якщо новонароджений виховується в середовищі від самого початку чужої йому природі, у нього немає шансів розвиватися повністю в подальшому. Найяскравіший приклад – історія «вовчих дівчаток», Амали і Камали, знайдених в 1920–і роки в печері на північному заході від Калькутти (Індія) місіонером і його дружиною. Вони доклали всіх зусиль, щоб повернути дітям, вихованим вовками, людську подобу, але всі зусилля виявилися марними. Прийнято вважати само собою

Зміст

Вступ до англomовного видання	3
Передмова	8
Частина 1. Потенційні можливості дитини	11
1. Важливий період	12
2. Що може маленька дитина	21
Частина 2. Вплив раннього досвіду	38
Частина 3. Що корисно малюку	53
Частина 4. Принципи виховання	78
1. Стимулювання і прагнення до порядку	79
2. Виховання характеру в дитинстві	96
3. Творчість та навички	108
Частина 5. Чого слід уникати. Погляд у майбутнє	129